

NADOMESTNI ŽIVLJENJSKI PROSTORI HE BREŽICE

// besedilo in foto: Branko Brečko

Akumulacijsko jezero
Hidroelektrarne Brežice
z Brežicami v ozadju

ČEBELAR
(*Merops apiaster*)

Ob gramoznici so letos postavili **OPAZOVALNICE**, pokončne lesene stene z linicami za opazovanje in opazovalnico na nasipu.

Akumulacijsko jezero Hidroelektrarne Brežice je zahtevalo žrtvovanje najlepših biserov - vrbinskih jezer in ogromnih kmetijskih površin, predvsem pa manjših gozdov in topolovih nasadov, ki so bili zasajeni za proizvodnjo celuloze in papirja v Krškem, vendar so zaradi spodletelih načrtov ostali in s propadanjem dreves postali del vrbinskega življenjskega okolja.

Štiri največje vrbinske gramoznice, ki so izmed mnogih izkopanih ostale nezasute, so postale jezera, v katerih je bilo polno raznovrstnega življenja, med drugimi je gnezdila v njihovih strmih stenah tudi za slovenske razmere pomembna kolonija breguljk (*Riparia riparia*). Poleg breguljk je gnezdilo tudi večje število čebelarjev (*Merops apiaster*) in nekaj vodomcev (*Alcedo atthis*), na jezerih pa so bili opaženi gnezdeči čopasti (*Podiceps cristatus*) in mali ponirki (*Tachybaptus ruficollis*), labodi grbci (*Cygnus olor*) in liske (*Fulica atra*), ob njih pa vrsta drugih obvodnih ptic. Vrbina je bila tudi eno redkih potrjenih

gnezdišč kvakača (*Nycticorax nycticorax*) v Sloveniji. Najstarejša jezera so bila bogato zaraščena z vrbami, črnimi jelšami in različnimi vrstami grmovja, veliko pa je bilo tudi invazivnih rastlin, predvsem topinambur, kanadska rozga in japonski dresnik.

NADOMESTNI ŽIVLJENJSKI PROSTORI

Za umestitev hidroelektrarne so bile postavljene naravovarstvene zahteve in izdelani načrti o omilitvenih ukrepih, ki naj bi vsaj delno omilili povzročeno škodo v naravi. V času postavitve nasipov je bilo zgrajenih več nadomestnih življenjskih prostorov, kot so prostor za dvoživke v dveh saniranih manjših vrbinskih gramoznicah, kjer se je naselila družina bobrov in si zgradila veliko bobrišče, nadomestni gozd in suhi travniki, kamor so bile z avtohtonih rastišč prenesene zaplate

ruše s kukavičevkami in drugim rastlinjem, postavljeno je bilo večje število eko celic za ohranitev škrlatnega kukuja in drugih hroščev, večje število netopirnic in še precej posegov, ki naj bi izboljšali stanje po umeščanju HE. Ob hidroelektrarni je bila zgrajena tudi ribja steza, ki naj bi omogočila prehode vodnih organizmov z dela pod elektrarno nazaj v akumulacijsko jezero.

VRBINSKE BREGULJKE

V preteklih letih, ko je potekala postavitve nasipov za akumulacijsko jezero, je bilo gnezdenje breguljk na območju Vrbine precej težavno, a so se kljub temu iznajdljivo prilagajale različnim situacijam. Izguba velikega jezera, ki je nastal v nekdanji gramoznici, je bila zanje velika preizkušnja. Z zasipavanjem jezera so izgubile življenjski prostor, ki je bil leta poprej eden izmed največjih tudi v slovenskem merilu. V vzhodni steni je bilo nekaj sto lukenj za gnezdenje.

Nadomestne stene za gnezdenje
BREGULJKE (*Riparia riparia*)

Lani so si poiskale prostore za gnezdenje v novih izkopih, ki so nastali zaradi izkoriščanja gramozna za postavitev nasipa hidroelektrarne, kakor tudi v velikih kupih zemlje, ki so jih naredili iz odkrivne zemlje. Nekaj manjšin gnezdišč je nastalo tudi v manjših kupih zemlje v bližini hidroelektrarne na levem bregu nasipa in v navpičnih stenah nove gramoznice v bližini vasi Vihre. Žal se je lani južna stena z gnezdi vred zrušila v vodo, na severni steni pa so uspešno gnezdile, med njimi tudi nekaj čebelarjev.

Letos sem našel gnezdišče v 200-metrskem pasu na območju nastajajočega nadomestnega prostora NH6, za katerega ocenjujem, da je v njem izkopanih nad 300 lukenj in kjer je tudi ustrezno veliko število ptic, ki v nizkem letu nad vodo lovijo žuželke in se med značilnim glasnim cvrčanjem vračajo k luknjam. Ker je gnezdišče v velikem

dolgemu nasipu zemlje sredi bodočega jezera, nas skrbi, da bodo izvajalci ta del odstranili in ga s tem uničili. V bližini območja nekdanjih štirih vrbinskih jezer sem našel še eno gnezdišče. Šteje okrog 100 lukenj, breguljke pa so zelo aktivne in z vso vnemo kopljejo nove rove. Občasno jih zmotijo tudi čebelarji, pred katerimi breguljke pobegnejo in jih opazujejo z zraka od daleč. Čebelarji čepijo ob luknjah, pogledajo vanje in nato odletijo. Breguljke se vrnejo čez nekaj časa in druženje je spet veselo in brezbrizno. Upam, da ne bodo začeli odvažati tega kupa zemlje, kar pa se lahko zgodi, saj se različni izvajalci na gnezdišča ne ozirajo.

Želim si in upam, da bodo nadomestni življenjski prostori vsaj deloma ublažili škodo naravi in da si bo sama zacelila prizadejane rane ter se bodo v prihodnje začele vračati ali pojavljati še nove vrste ptic, ki jih bomo domačini in obiskovalci z veseljem hodili opazovat.

RIBJA STEZA bo omogočila prehode vodnih organizmov z dela pod elektrarno nazaj v akumulacijsko jezero.

Pogled skozi lino